

**„Informacja na temat zabezpieczenia potrzeb mieszkańców
w zakresie ochrony zdrowia psychicznego”.**

**- na posiedzenie Komisji Zdrowia, Rodziny i Polityki Społecznej Rady Miejskiej
w Sosnowcu, w dniu 22.08.2024 roku**

W Sosnowieckim Szpitalu Miejskim sp. z o.o. w restrukturyzacji, w ramach obecnie funkcjonującej struktury organizacyjnej działają następujące jednostki/komórki organizacyjne realizujące świadczenia w zakresie ochrony zdrowia psychicznego”

1. Dzienny Oddział Psychiatryczny;
2. Centrum Psychoterapii i Leczenia Uzależnień wraz z:
 - Oddziałem Dziennym Leczenia Uzależnień,
 - Poradnią Psychoterapii i Leczenia Uzależnienia od Alkoholu,
 - Poradnią Terapii Uzależnień dla Dzieci i Młodzieży.

Celem zapewnienia kompleksowej opieki psychiatrycznej mieszkańcom Sosnowca i rozszerzenia dotychczasowej działalności Zarząd Sosnowieckiego Szpitala Miejskiego sp. z o.o. w restrukturyzacji złożył do Ministerstwa Zdrowia, w dniu 19.06.2024r., wniosek o realizację pilotażu Centr Zdrowia Psychicznego wraz z deklaracją w zakresie utworzenia Centrum Zdrowia Psychicznego dla miasta na prawach powiatu, zgodnie z rozporządzeniem Ministra Zdrowia w sprawie *programu pilotażowego w centrach zdrowia psychicznego* z dnia 27 kwietnia 2018 roku.

Przy czym leczenie stacjonarne w ramach 40 łóżek szpitalnych zapewniałoby Centrum Psychiatrii im. dr. Krzysztofa Czumy w Katowicach, a także Oddział Psychiatryczny działający w ramach Zagłębiowskiego Centrum Onkologii w Dąbrowie Górniczej,

W ramach Dziennego Oddziału Psychiatrycznego zlokalizowanego przy ul. Szpitalnej 1, prowadzona jest diagnostyka oraz leczenie osób dorosłych, które cierpią na:

- **zaburzenia nerwicowe** (*nadmierny lęk i niepokój*),
- **zaburzenia psychosomatyczne** (*dolegliwości somatyczne, m.in. bóle głowy, bóle migrenowe, mdłości, klucia w klatce piersiowej, zaburzenia napięcia mięśniowego, które mają podłoże w psychice*),
- **zaburzenia obsesyjno – kompulsyjne** (*natrętne myśli, wyobrażenia czy impulsy, którym zwykle towarzyszą czynności, które pozwalają uwolnić się od danej myśli i obniżyć poziom lęku*);
- **zaburzenia adaptacyjne** (*zaburzenia emocjonalne wywołane dużym stresem, nową, trudną, niespodziewaną sytuacją życiową*),
- **zaburzenia afektywne** (*zaburzenia nastroju; depresje, przygnębienie, smutek, zmiany nastroju, podwyższony nastrój*),
- **zaburzenia osobowości** (*zaburzenia psychiczne polegające na wykształceniu się u danej osoby nieprawidłowych cech osobowości, które utrudniają jej funkcjonowanie w społeczeństwie*),
- **inne zaburzenia psychiczne** (*psychozy endogenne oraz zaburzenia na podłożu organicznym*).

Dzienny Oddział Psychiatryczny nie zajmuje się leczeniem uzależnień typu zespół zależności alkoholowej, uzależnienia od narkotyków czy uzależnień mieszanych.

Standardowo terapia w Oddziale trwa 12 tygodni, a program terapeutyczny obejmuje:

- indywidualne konsultacje,
- psychoterapię grupową,
- diagnozę i pomoc psychologiczną,
- leczenie farmakologiczne,
- możliwość wykonania niezbędnych badań laboratoryjnych.

Wiodącą metodą leczenia jest grupowa psychoterapia psychodynamiczna – psychoterapia wglądowa, która wywodzi się z klasycznej psychoanalizy. Obok niej stosuje się elementy i techniki innych podejść psychoterapeutycznych w zależności od potrzeb i możliwości psychofizycznych pacjenta.

Głównym celem terapii grupowej prowadzonej w oddziale jest zniesienie lub ograniczenie cierpienia spowodowanego przez objawy chorobowe oraz zwiększenie świadomości, a także zapobieganie nawrotom, modyfikacja zachowania oraz poprawa funkcjonowania społecznego i interpersonalnego. Wspólnie z innymi pacjentami może przyglądać się swoim życiowym doświadczeniom, badać swoje relacje z ludźmi oraz szukać świadomych i nieświadomych przyczyn własnego funkcjonowania.

Działalność Oddziału finansowana jest w ramach kontraktu z NFZ. Oddział jednocześnie może przyjąć 14 pacjentów, natomiast zasoby kadrowe pozwalają na zwiększenie ilości pacjentów. Z uwagi na duże zapotrzebowanie Oddział corocznie realizuje świadczenia ponadlimitowe, okresowo na poziomach do 120-160%. Niestety płatnik czyli NFZ nie zdecydował się na podwyższenie kontraktu mimo licznych próśb ze strony Szpitala o jego podwyższenie. Z uwagi na powyższe ograniczenia pacjent musi czekać na przyjęcie kilka miesięcy.

WSKAŹNIKI DZIENNEGO ODDZIAŁU PSYCHIATRYCZNEGO za okres od 01.01.2024-30.06.2024 r.

Oddział	Liczba miejsc	Pozostało z poprz. okresu	Przyjęto z Izby Przyjęć	Przyjęto z innego oddziału	Przen. na inny oddział	Wypisano ze szpitala	Zmarło	Pozostało na następny okres	Wskaźnik śmiertelności	Leczono z ruchem chorych	Leczono bez ruchu chorych	Plan osobodni	Wykonano osobodni	Średnie wykorzystanie łóżka %	Średni czas hospitalizacji	Średnie wykorzystanie łóżka	Przelotowość
Dzienny Oddział Psychiatryczny	14	4	35	0	0	29	0	10	0,00	39	39	2548	2347	92,11	60,18	167,64	2,79

Realizacja umowy za okres od 01.01.2024-30.06.2024 r.

Dane jednostki rozliczeniowej	Limity umowy				Wykonanie - wszystkie				Zafakturowano świadczeń poprawnych Kwota
	Miesięcznie		Narastająco		Miesięcznie		Narastająco		
Nazwa	Punkty	Kwota	Punkty	Kwota	Punkty	Kwota	Punkty	Kwota	
DZIENNY ODDZIAŁ PSYCHIATRYCZNY	2 166,0000	31 796,88	2 166,0000	31 796,88	3 214,0680	47 182,52	3 214,0680	47 182,52	4 069,30
DZIENNY ODDZIAŁ PSYCHIATRYCZNY	2 166,0000	31 796,88	4 332,0000	63 593,76	3 933,6000	57 745,25	7 147,6680	104 927,77	10 657,68
DZIENNY ODDZIAŁ PSYCHIATRYCZNY	2 166,0000	31 796,88	6 498,0000	95 390,64	3 577,2000	52 513,30	10 724,8680	157 441,06	95 337,79
DZIENNY ODDZIAŁ PSYCHIATRYCZNY	2 166,0000	31 796,88	8 664,0000	127 187,52	2 587,2000	37 980,10	13 312,0680	195 421,16	127 117,05
DZIENNY ODDZIAŁ PSYCHIATRYCZNY	2 166,0000	31 796,88	10 830,0000	158 984,40	963,6000	14 145,65	14 275,6680	209 566,81	158 508,76
DZIENNY ODDZIAŁ PSYCHIATRYCZNY	2 170,0000	31 855,60	13 000,0000	190 840,00	1 254,0000	18 408,72	15 529,6680	227 975,53	189 706,70
		190 840,00				227 975,54			
						119,45%			

Centrum Psychoterapii i Leczenia Uzależnień to jednostka organizacyjna Sosnowieckiego Szpitala Miejskiego sp. z o.o. w restrukturyzacji, która finansowana jest z kilku źródeł.

W ramach kontraktu z NFZ działa:

- poradnia leczenia uzależnienia od alkoholu,
- pilotażowy program terapii nadużywania technologii cyfrowych u dzieci i młodzieży wraz z programem wsparcia dla ich bliskich i rodzin.

Dodatkowo, CPILU realizuje dwa zadania zlecone przez Gminę Sosnowiec, w ramach programów:

1. „Ja OK, Ty Ok. Profilaktyka zaburzeń osobowości adresowana do dzieci i młodzieży” – na podstawie umowy nr WZO/U/02/2024.
2. „Program zwiększania dostępności dla osób uzależnionych oraz wsparcia dla rodzin osób uzależnionych w Sosnowieckim Szpitalu Miejskim sp. z o.o. w restrukturyzacji” - na podstawie umowy nr WZO/U/01/2024.

W ramach tych umów wykonywane są świadczenia w poradni terapii uzależnienia od alkoholu oraz na Oddział Dzienny Leczenia Uzależnień.

Do poradni nie jest wymagane skierowanie.

W CPILU zatrudnieni są psycholodzy, specjaliści psychoterapii uzależnień, instruktorzy terapii uzależnień, psychoterapeuci, lekarze psychiatrzy oraz rejestratorzy medyczne. Interdyscyplinarność kadry zapewnia wysoki poziom merytoryczny udzielanych świadczeń.

Świadczenia to głównie porady diagnostyczne, psychoterapia indywidualna, psychoterapia grupowa oraz sesje psychoedukacji.

Pacjentami w ofercie dla dorosłych są osoby uzależnione od alkoholu, uzależnione od alkoholu i innych substancji psychoaktywnych, uzależnione od zachowań (behawioralnie) w tym hazardu, rodziny i bliscy osób uzależnionych, w tym dorosłe osoby dorastające w rodzinie z problemem alkoholowym.

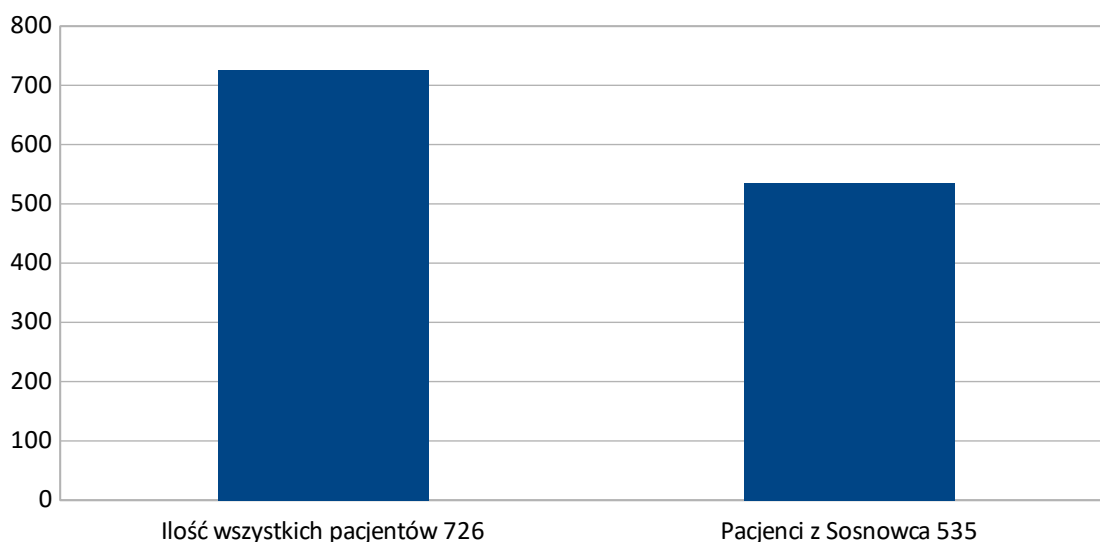
Oferta dla dzieci to świadczenia z zakresu terapii nadużywania technologii cyfrowych, finansowane z NFZ oraz świadczenia dla dzieci nadużywających substancji oraz pochodzących z rodzin z problemem uzależnienia, gdzie istnieje ryzyko nieprawidłowego rozwoju osobowości, finansowane przez Gminę Sosnowiec.

Struktura pacjentów za okres 01.01.2024 – 30.06.2024

W pierwszej części dane uwzględniają dorosłych pacjentów, leczonych w ramach kontraktu z NFZ i umów z Gminą Sosnowiec. Część druga dotyczy terapii dzieci i młodzieży.

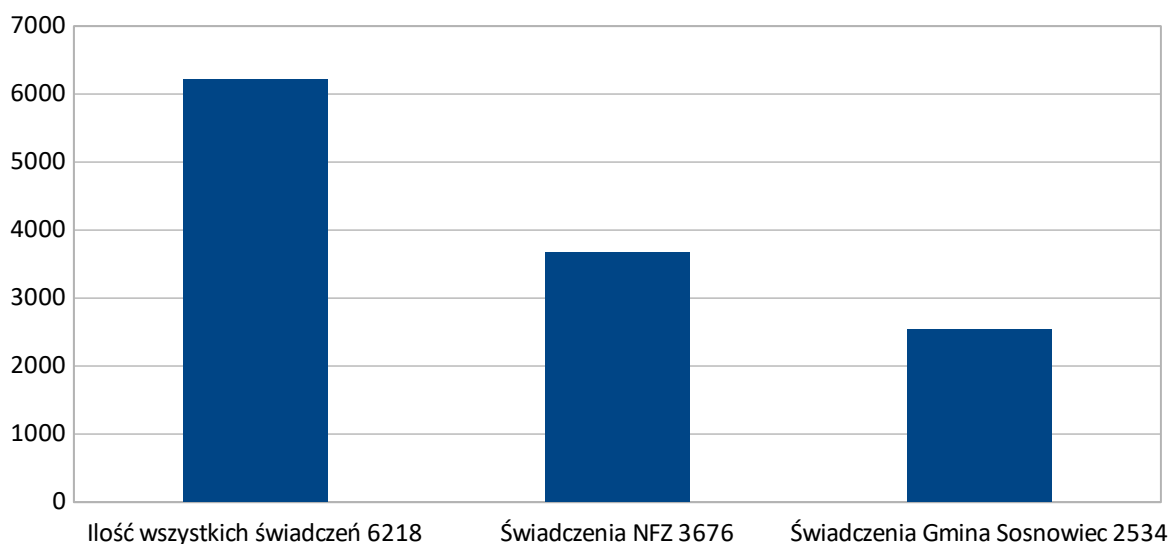
Część I - dorośli

1. Ilość wszystkich pacjentów, w tym mieszkańcy Sosnowca

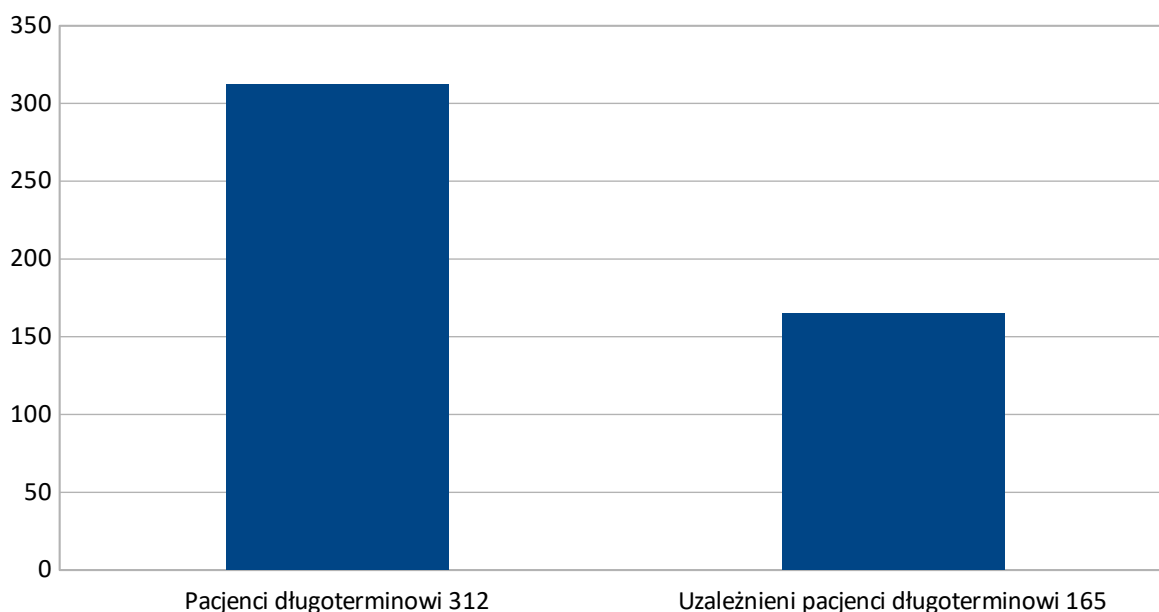
Pacjenci z Sosnowca stanowią 3/4 wszystkich pacjentów. CPiLU jest ośrodkiem lokalnym, nastawionym głównie na leczenie mieszkańców Sosnowca.

2. Struktura świadczeń

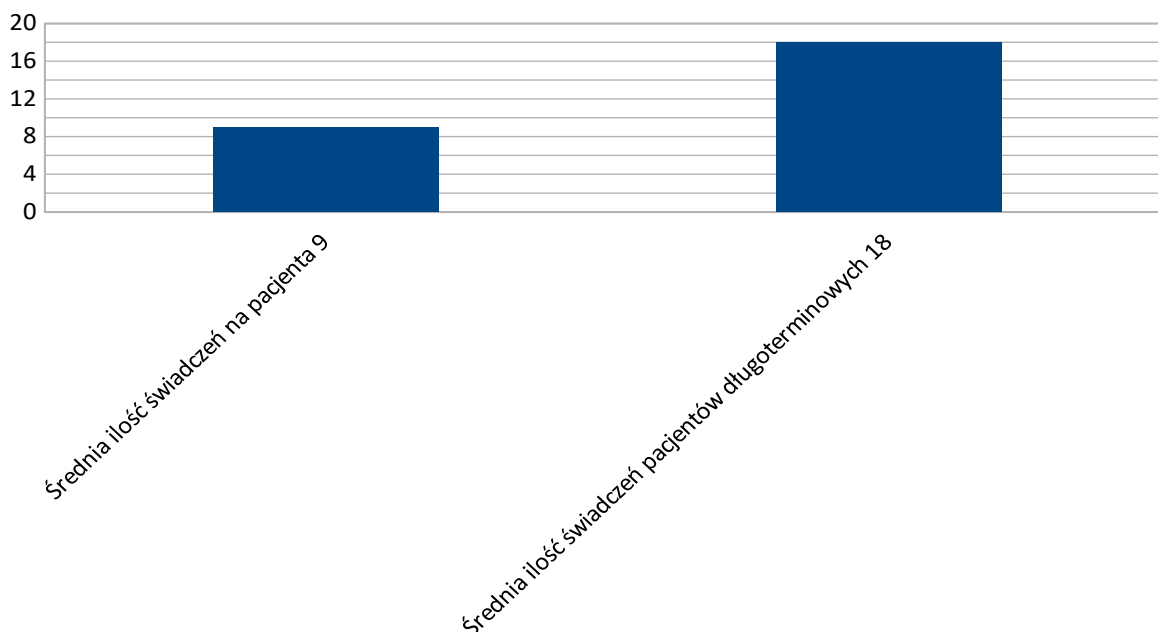

Aktualnie 60% wszystkich świadczeń zabezpiecza kontrakt z NFZ. 40% świadczeń jest finansowanych przez Gminę Sosnowiec. Oznacza to, że bez finansowania Gminy, pacjenci mieli by znacznie utrudniony dostęp do leczenia.

3. Standardy opieki

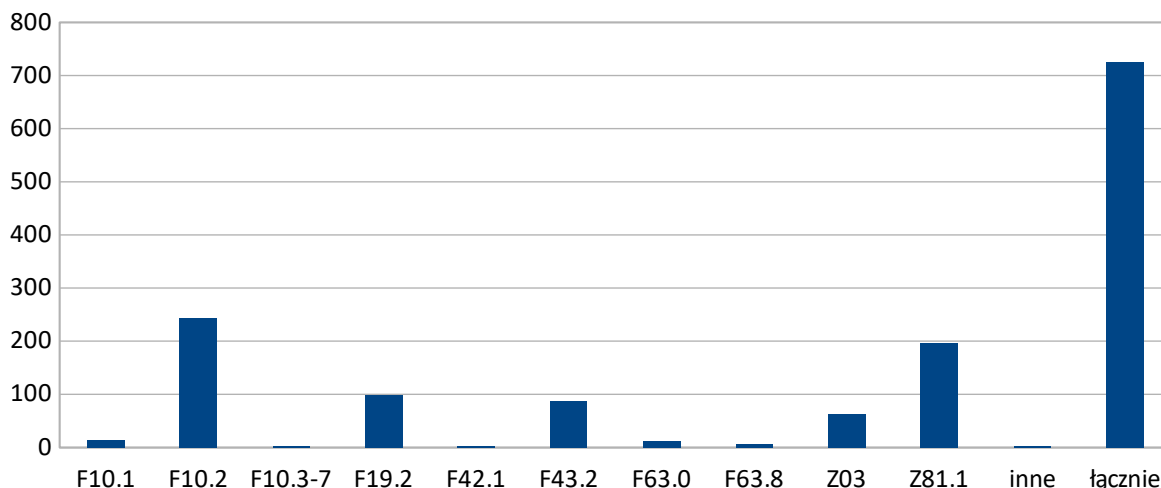
Określenie jakości udzielanej opieki przedstawia ilość pacjentów będących w regularnej opiece długoterminowej. Prawie połowa pacjentów leczy się w regularnej opiece długoterminowej (312 na 726). Należy zauważyć, że osoby uzależnione stanowią większość pacjentów będących w opiece długoterminowej.

Średnia ilość świadczeń, które pacjent otrzymuje w poradni to około 9.

Jednak w opiece długoterminowej, liczba ta wzrasta do 18 na pół roku (średnio 3 na miesiąc). Dostępność świadczeń dla tej grupy pacjentów jest więc wystarczająca do prowadzenia regularnej psychoterapii.

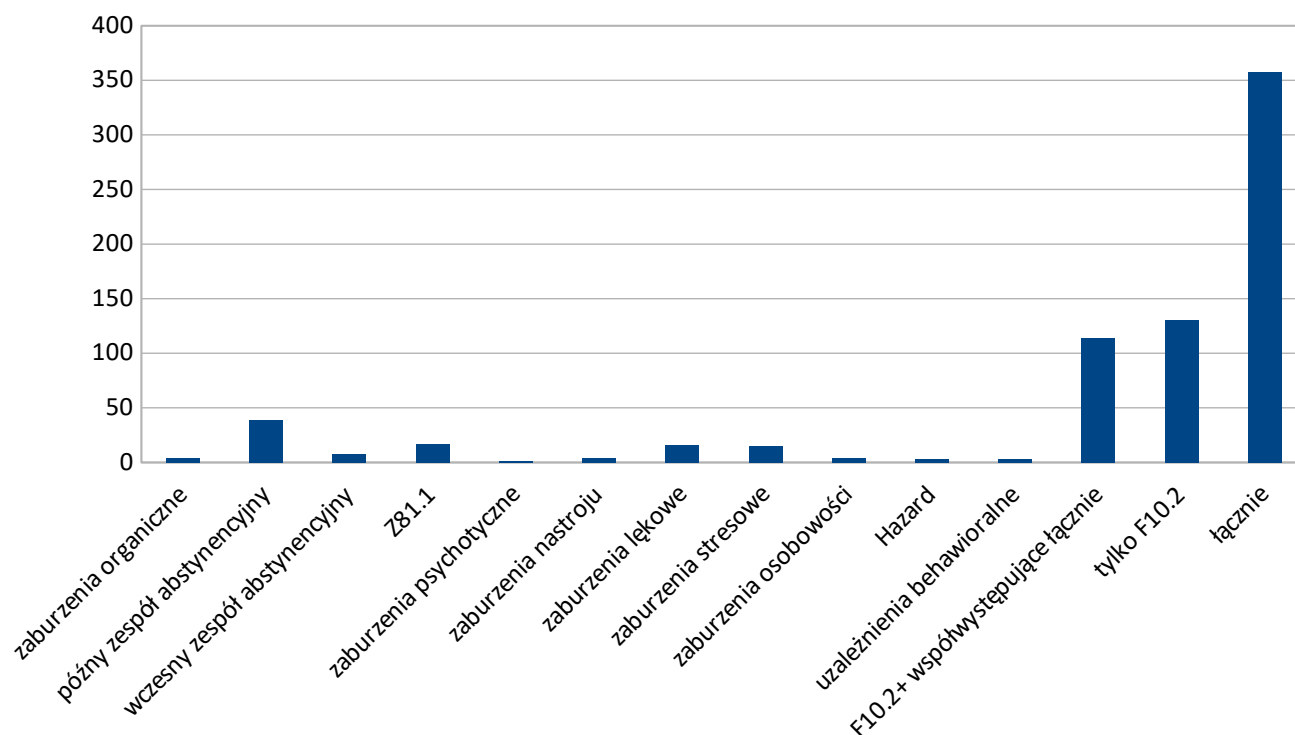
4. Struktura rozpoznań

Największą grupą pacjentów są osoby uzależnione od alkoholu (F10.2) – 244 osoby. Następną dużą grupą są osoby dorosłe dorastające w rodzinie z problemem alkoholowym (Z81.1) – 196, trzecią pod względem liczebności stanowią osoby uzależnione od alkoholu i innych substancji psychoaktywnych (F19.2) – 98.

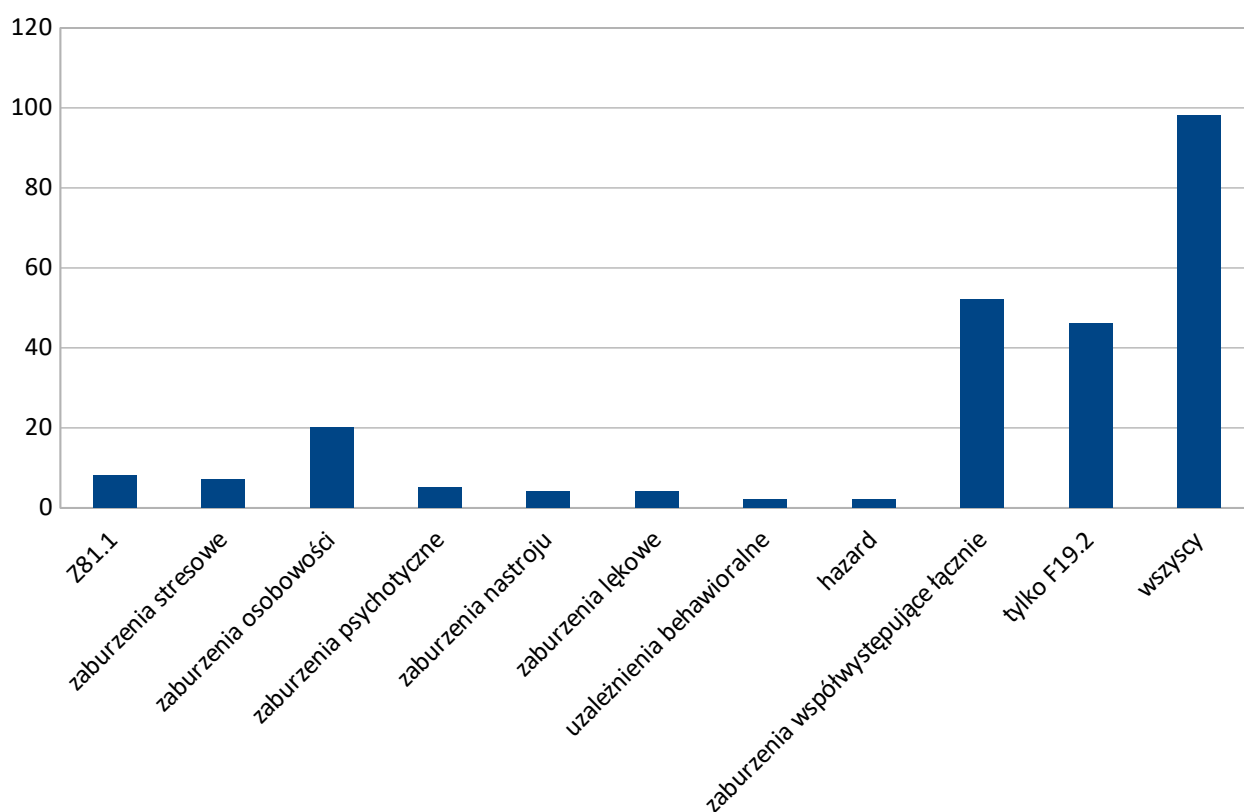
Czwarta liczna grupa, to osoby bliskie dla osób uzależnionych (F43.2) – 87. Średnioliczną grupą są pacjenci z rozpoznaniem Z03 (obserwacja medyczna), gdzie większość to osoby skierowane na obserwację medyczną pod kątem uzależnienia ze względu na prowadzenie pojazdu pod wpływem alkoholu oraz osoby, które po etapie konsultacji nie zakwalifikowały się do leczenia w tut. placówce (rozpoznanie jest wskazaniem do leczenia w innym miejscu o innym profilu, sytuacje te wynikają z faktu że do naszej poradni nie jest wymagane skierowanie, toteż zdarzają się pacjenci, którzy muszą być pokierowani w odpowiednie miejsce).

5. Rozpoznania współistniejące wśród osób uzależnionych od alkoholu.

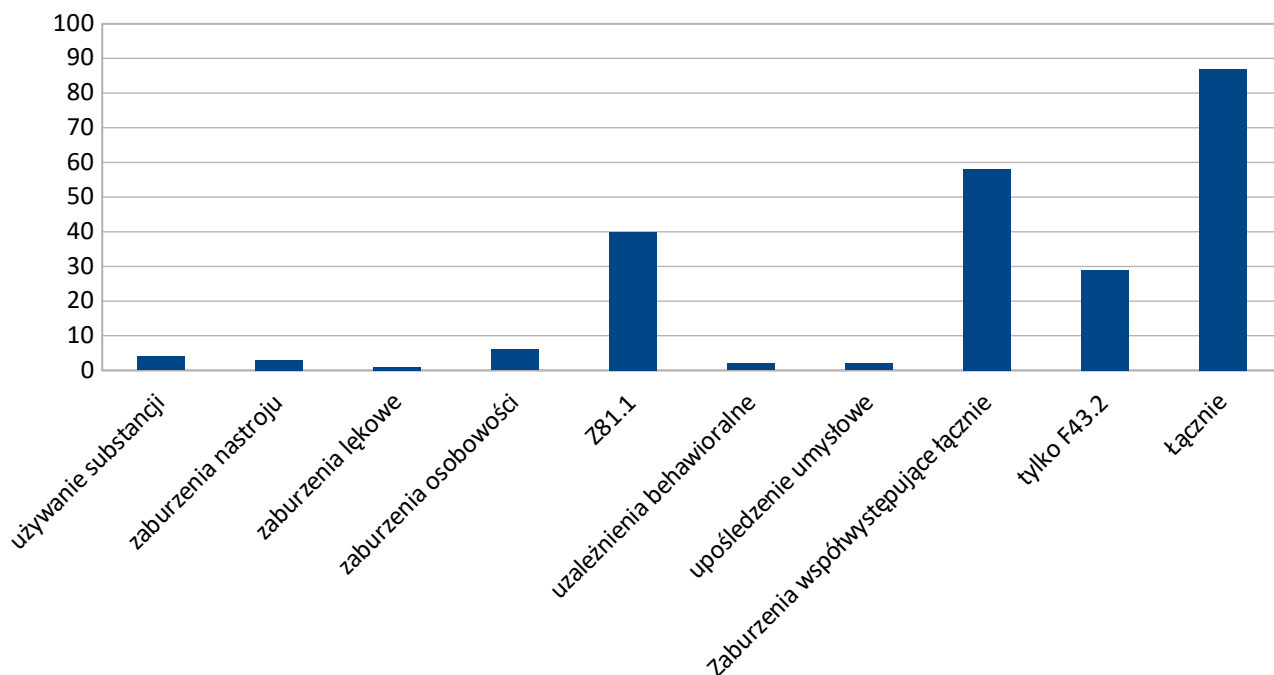
Ważną kwestią w leczeniu uzależnienia od alkoholu są zaburzenia współistniejące z alkoholizmem. Spośród 358 uzależnionych aż 114-tu pacjentom postawiono dodatkowe rozpoznanie (co trzeciemu). W tej grupie najczęstsze były późno ujawniające się zespoły abstynencyjne (39 osób). Rozpoznawanie tych zaburzeń jest istotne dla naszych pacjentów, gdyż zwiększają ryzyko nawrotu choroby i jest zaleceniem do włączenia terapii zapobiegania nawrotom. Istotne jest w takiej sytuacji skierowanie do opieki długoterminowej.

6. Rozpoznania współistniejące wśród osób uzależnionych od alkoholu i innych substancji psychoaktywnych (politoksykomania)

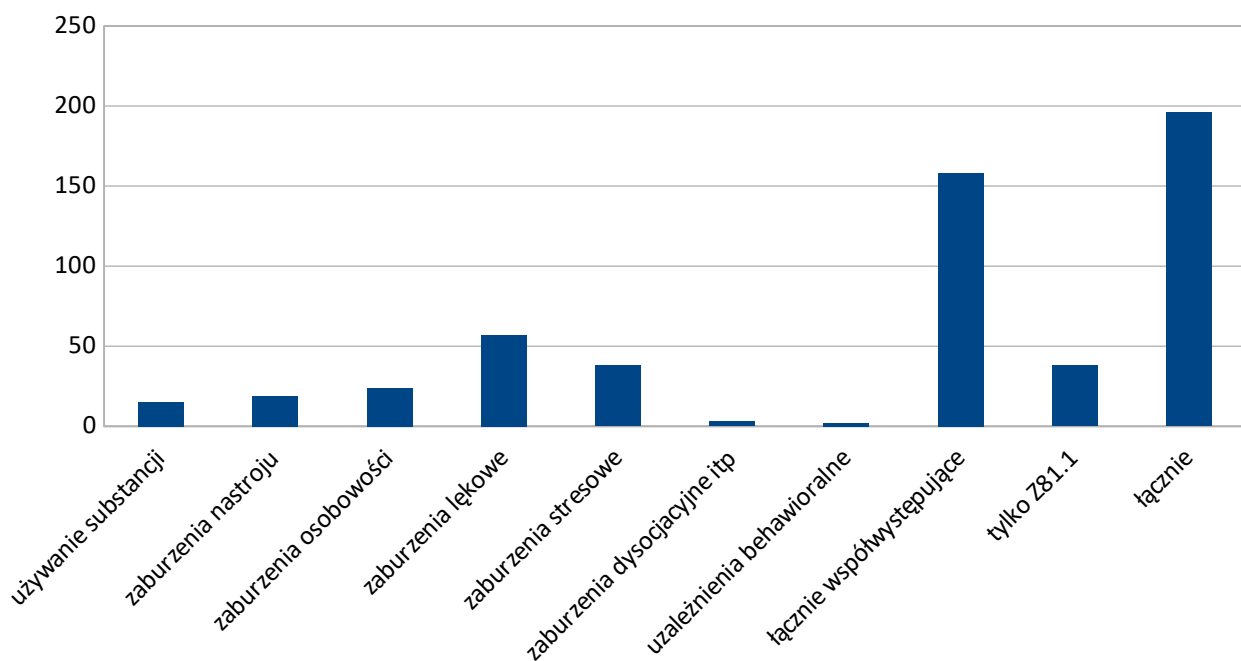
W tej grupie większość pacjentów posiadała zaburzenie współwystępujące. Na 98 pacjentów, 52 otrzymała dodatkowe rozpoznanie. Najczęstszym były zaburzenia osobowości (20 osób). Rozpoznawanie tego problemu pomaga w ustaleniu rodzaju terapii. Przy bardziej złożonych problemach osobowościowych, najlepszym wskazaniem do leczenia jest oddział dzienny, ze względu na intensywność oddziaływań.

7. Rozpoznania współistniejące wśród bliskich osób uzależnionych

W tej grupie blisko $\frac{3}{4}$ pacjentów posiadało jakieś dodatkowe zaburzenie (58 pacjentów z dodatkowym rozpoznaniem na 87). Najczęściej rozpoznawano pochodzenie z rodziny z problemem alkoholowym Z81.1 (40 pacjentów). Zaburzenia stresowe u bliskich osób uzależnionych, często są powtórzeniem traumy z dzieciństwa, związanej z wychowywaniem się w rodzinie z problemem alkoholowym, co stanowi istotny temat pracy terapeutycznej z tymi pacjentami.

8. Rozpoznania współistniejące wśród dorosłych osób dorastających w rodzinie z problemem alkoholowym

Prawie wszyscy pacjenci z tej grupy posiadali dodatkowe rozpoznanie (158 pacjentów na 196 wszystkich, ponad 80%). W tej grupie występuje największa różnorodność zaburzeń współwystępujących, jednak najczęstsze są zaburzenia lękowe (57 osób). Osoby dorastające w rodzinie z problemem alkoholowym u których stwierdzono te zaburzenia, wymagają łączenia psychoterapii i farmakoterapii.

9. W Oddziale dziennym leczenia uzależnień w pierwszym półroczu 2024 leczono 33 osoby, z czego 21 osób ukończyło pełny, 6-tygodniowy program leczenia. Oddział dzienny pracuje od poniedziałku do piątku, w godzinach 8.00 – 14.00, oferując opiekę medyczną w obszarze pomiędzy leczeniem ambulatoryjnym a stacjonarnym.

Podsumowanie - dorośli

Powyższe dane ukazują znaczenie leczenia uzależnień w szeroko rozumianym obszarze ochrony zdrowia psychicznego. Większość pacjentów ma stwierdzone współwystępujące zaburzenia psychiczne, co jest brane pod uwagę przy ustalaniu indywidualnego planu terapii oraz zaleceń. Analiza zaburzeń współwystępujących pozwala zobaczyć powiązania pomiędzy opieką psychiatryczną a leczeniem uzależnień w kontekście problematyki ochrony zdrowia psychicznego.

Część II - oferta dla dzieci

1. „Ja OK, Ty Ok. Profilaktyka zaburzeń osobowości adresowana do dzieci i młodzieży” – na podstawie umowy nr WZO/U/02/2024

Program ten wpisuje się mocno w obszar ochrony zdrowia psychicznego. W warstwie merytorycznej odnosi się do koncepcji psychopatologii rozwojowej, akcentując znaczenie kształtowania się w dzieciństwie cech osobowości nieprawidłowej i ich wpływu na rozwój innych zaburzeń psychicznych oraz uzależnień. W tym sensie stanowi połączenie profilaktyki uzależnień oraz programów ochrony zdrowia psychicznego. Pomimo tego, że ten wpływ jest dokładnie opisany naukowo, nikt do tej pory nie stworzył w Polsce całościowego programu profilaktyki zaburzeń osobowości. Wydaje się, że ten kierunek działań jest bardzo potrzebny i może skutecznie konkurować z tradycyjnymi programami profilaktyki uzależnień oraz programami promocji zdrowia psychicznego. To założenie sprawia, że program jest unikalny w skali kraju i może spotkać się z zainteresowaniem ze strony różnych instytucji finansujących takie działania w ramach Narodowego Programu Zdrowia. Aby uzyskać szerokie finansowanie dla tego programu, konieczne jest wystąpienie o rekomendacje programu przez Krajowe Centrum Przeciwdziałania Uzależnieniom, Instytutu Psychiatrii i Neurologii oraz Ośrodek Rozwoju Edukacji. Aktualnie trwają prace nad stworzeniem planu działań zmierzających do umieszczenia tego programu w Ogólnopolskiej Bazie Programów Rekomendowanych. W ramach systemu rekomendacji dokonywana jest ocena programów z obszarów promocji zdrowia psychicznego, profilaktyki uzależnień (profilaktyki narkomanii, profilaktyki problemów alkoholowych) oraz programów profilaktyki innych zachowań

problemowych (ryzykownych) dzieci i młodzieży. Dla ostatecznego przygotowania wniosku o wpis konieczna jest dalsza dobra współpraca z Wydziałem Zdrowia Urzędu Miasta w Sosnowcu.

W pierwszym półroczu 2024 w programie uczestniczyło 27 osób, którym udzielono 89 świadczeń. Były to dzieci „eksperymentujące” z substancjami psychoaktywnymi, zagrożone uzależnieniem oraz pochodzące z rodzin z problemem alkoholowym, gdzie istnieje ryzyko kształtowania się nieprawidłowego rozwoju osobowości.

2. Pilotażowy program terapii nadużywania technologii cyfrowych u dzieci i młodzieży wraz z programem wsparcia dla ich bliskich i rodzin.

Od blisko 1,5 roku w CPiLU realizowany jest program pilotażowy, na zlecenie Ministerstwa Zdrowia, finansowany ze środków NFZ.

Problemowe korzystanie z nowych technologii cyfrowych jest złożonym i nowym wyzwaniem zdrowia publicznego. Korzystanie z tych narzędzi jest naturalnym elementem współczesnego życia, jednocześnie nadmierne ich używanie może prowadzić do niekorzystnych konsekwencji dla zdrowia. W trakcie realizacji programu zauważyliśmy, że korzystanie z nowych technologii przez dzieci i młodzież nie jest zjawiskiem jednorodnym. Powszechne jest nadużywanie, w którym istotnym czynnikiem jest czas spędzany przy urządzeniach, nieco rzadsze jest problemowe korzystanie z nowych technologii, gdzie pojawiają się konsekwencje nadużywania w postaci obniżenia poziomu nauki szkolnej, osłabienia relacji z rodzicami czy rówieśnikami. Najradszą formą jest uzależnienie, gdzie obecny jest szeroki wachlarz problemów biopsychospołecznych, w tym konsekwencje dla zdrowia somatycznego i psychicznego. Nierzadko obserwujemy tzw. współchorobowość, gdzie nadużywanie mediów związane jest z obecnością innych zaburzeń np. depresji czy problemów w szeroko rozumianym spektrum autyzmu.

W pierwszym półroczu 2024 przyjęto do programu 103 dzieci oraz 20 rodziców, udzielając im 393 świadczenia. 40 dzieci zakwalifikowano do opieki krótkoterminowej, 27 do długoterminowej a 20 uczestniczyło w mniej lub bardziej regularnych konsultacjach.

Podsumowanie - dzieci

W obszarze ochrony zdrowia psychicznego dzieci i młodzieży, działania skupione są głównie w obszarze zaburzeń eksternalizacyjnych (zaburzenia zachowania, kontroli impulsów, zachowania niedostosowane, uzależnienia), pozostając poza obszarem nurtu leczenia psychiatrycznego, gdzie dominuje leczenie zaburzeń internalizacyjnych (zaburzenia nastroju, lękowe itp.). W tym sensie, oferta dla dzieci i młodzieży służy modyfikacji nienormalnych trajektorii rozwojowych w celu minimalizowania wystąpienia bardziej złożonych zaburzeń zachowania w przyszłości. Cel ten jest realizowany za pomocą psychoterapii indywidualnej i grupowej.

W ramach tworzonego Centrum Zdrowia Psychicznego zostały wyodrębnione ze struktur zakładów Spółki określone następujące komórki organizacyjne, zlokalizowane przy ul. Szpitalnej 1, 41-219 Sosnowiec:

- 1) Dzienny Oddział Psychiatryczny – 14 miejsc pobytu dziennego,
- 2) Poradnia Zdrowia Psychicznego z PZK (z Punktem Zgłoszeniowo-Koordynacyjnym)
- 3) Zespół Leczenia Środowiskowego.

Struktura CZP jest sformalizowana i wynika z rozporządzenia.

Zadaniem CZP jest realizacja środowiskowego, skoordynowanego modelu opieki psychiatrycznej dla dorosłych mieszkańców miasta Sosnowca z wyłączeniem uzależnień, przy czym:

1. Centrum tworzą komórki organizacyjne udzielające świadczeń opieki zdrowotnej w rodzaju ambulatoryjne świadczenia zdrowotne.
2. Dla mieszkańców objętych działaniem Centrum Zdrowia Psychicznego funkcjonuje Punkt Zgłoszeniowo – Koordynacyjny działający przy Poradni Zdrowia Psychicznego.
3. Punkt Zgłoszeniowo – Koordynacyjny udziela informacji w zakresie możliwości leczenia oraz korzystania z innych form pomocy, dokonuje wstępnej oceny potrzeb zdrowotnych osób zgłaszających się, uzgadnia wstępny plan postępowania oraz udziela możliwego wsparcia w zakresie ustalonych potrzeb.
4. Zadaniem Poradni Zdrowia Psychicznego jest udzielanie świadczeń zdrowotnych w zakresie opieki psychiatrycznej sprawowanej w szczególności przez psychiatrów, psychologów, psychoterapeutów dla pacjentom, ich rodzin, osób bliskich. Obejmują one świadczenia terapeutyczne; niezbędne badania diagnostyczne; leki niezbędne w stanach nagłych; działania edukacyjno-konsultacyjne dla rodzin, diagnostyka, leczenie i rehabilitacja oraz realizacja programów i promocji zdrowia osób chorych psychicznie.
5. Zadaniem Zespołu Leczenia Środowiskowego jest udzielanie porad, przeprowadzanie wizyt domowych lub środowiskowych, sesji psychoterapii, udzielanych w środowisku zamieszkania, ujętych w kompleksowy program terapeutyczny; realizowane przez zespół leczenia środowiskowego lub domowego w ramach kompleksowej opieki nad świadczeniobiorcą i jego rodziną.
6. Zadaniem Dziennego Oddziału Psychiatrycznego jest diagnostyka, leczenie i wczesna rehabilitacja osób z zaburzeniami psychicznymi, psychotycznymi poprzez zajęcia grupowe z psychologiem, rozmowy indywidualne, terapię zajęciową, zajęcia psychoedukacyjne oraz różnego rodzaju treningi umiejętności życiowych.